

מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע | יו"ל ע"י מכון "מעדני אשר" - בית שמש

פרשת ויקהל תשפ"ב | גליון תת"צ (שנה י"ט)

ועוד: כיון שרגילים להדליק נרות שבת מיוחדים לכבוד שבת, יוצא במציאות כשפעם מחסרים מעשות זאת, מרגישים בחוש שחסר העונג שבת והכבוד שבת.

ועוד: כיון שאור חשמל דולק באותו אמת המדה שדולק בכל ימות השבוע, ולא מייחדים אור חשמלי מיוחד לכבוד שבת, המציאות היא שאין בעצם הדלקתו חוש של כבוד שבת ועונג שבת.

בעל שהדליק נרות להבהבם ולהכינם להדלקת אשתו

ושכח לכבותם האם קונסים האשה?

איתא ברבי עקיבא אייגר משניות פרק ב' מ"ז על הא דתנן התם במשנה על ג' עבירות נשים מתות בחלה בנדה ובהדלקת הנר, והקשה מדוע לא תנן בנר כמו שכתוב חלה ולא כתוב הפרשת חלה.

ותירץ: מכאן ראייה שחובת האשה הוא רק להדליק, ומצוה על הבעל להכין את נרות השבת לאשתו, ולכן יהבהב אותם וידליקם ואח"כ יכבה אותם כדי שהנרות תהיינה נוחות להדלקה כשהאשה תדליק אותם אח"כ, וכן כתב במשנ"ב סימן רס"ד ס"ק כ"ח.

הנה בחשוקי חמד שבת ל"א ע"מ ב' חקר באדם שהבהב הנרות והדליק הנרות כשבדעתו היה להכינם לאשתו והוא התכוון לכבותם על מנת שאשתו תדליקם אח"כ בברכה, ושכח לכבותם והאשה נחפזה להדליק נרות שבת אך ראתה שכבר דולקות, היא נצטערה אך השלימה עם זה שכבר הבעל הדליקם ולכן היא לא הדליקה כלום לכבוד שבת, בערב נודעה הטעות, הבעל סיפר לאשתו ששכח מלכבות ונתעוררה השאלה האם לקנוס את האשה שתוסיף כל ימיה נר שהרי לא קיימה לא היא ולא בעלה באותה שבת מצות הדלקת נר.

ומסיק: יתכן שאין לקנוסה כיון דסוף סוף הנרות דלקו, והיה בהם בדיעבד עונג שבת וכבוד שבת, עונג שבת כי הנרות דלקו אמנם לא הודלקו לשם כך אבל למעשה דלקו, וגם כבוד שבת, כי סוף סוף הבעל נתעסק בכבודה של שבת וגם ההכנה לקראת השבת גם היא צורך וכבוד שבת, ולכן אף שלא קיימו בפועל את המצוה בכל זה אין לקנוסם, וגם היתה קצת אנוסה שחשבה שבעלה הדליק כבר נר שבת.

גליון זה נודב לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת **אסתר פרומא** בת הרה"צ **אברהם אביש** ע"ה

נפטרה כ"ו אדר ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב

למורי ורבי עטרת ראשי

שזכיתי לקירבה יתירה כל השנים וזכיתי שהזכיר הרבה פעמים ברבים מהגליון

הוד כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א

לרגל שמחת נישואי נכדתו בת לבנו ידידינו הגה"צ רבי **אברהם הלברשטאם** שליט"א רב קריית צאנז טבריה

עב"ג ידידינו הבה"ח המופלג בתור"ש הרב **משה הלברשטאם** שליט"א מבחירי ישיבת טשנארביל

בנו של ידידינו הגה"צ **יהודה אריה מארים** שליט"א רב קהילת גארליץ

וברכת מזל טוב לסבים

כ"ק מרן האדמו"ר מסטרופקוב שליט"א | **כ"ק מרן האדמו"ר מגרליץ שליט"א** | הגה"צ **אב"ד סערט ויזניץ ירושלים**

יהא רעוא שמשמחה זו ישפע שפע שמחה לכל כלל ישראל

נר זכרון | לעילוי נשמת חמותי האשה החשובה והצדקנית מרת פרידא גילה רייך ע"ה

בת הרב יצחק אייזיק זצ"ל נפטרה י"ז אדר ב' תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

חולה שיש בו סכנה שיכול לעשול החלול שבת בעצמו

האם מותר לאחרים לחלל עליו השבת?

בפרשתן ל"ה ב' וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו' כל העושה בו מלאכה יומת.

קימ"ל אור"ח סימן שכ"ח סעיף ב' מי שיש לו חולי של סכנה, מצוה לחלל עליו את השבת, והזרזו, הרי זה משובת, והשואל, הרי זה שופך דמים.

יש לחקור הא דמותר לאחרים לחלל שבת עבור החולה האם זה רק כשהחולה שיש בו סכנה בעצמו אינו יכול לחלל על עצמו או דילמא אף באופן שיכול החולה לעשות בעצמו מותר לאחרים לחלל שבת עבורו.

הנה באליה רבה ריש סימן שכ"ח **כתב** וז"ל ואפילו חולה עצמו יכול לעשות ע"י הדחק מותר לבריא לעשותן, משמע מדבריו דהיא שיכול החולה בעצמו לעשותן שלא ע"י הדחק, אסור לבריא לעשותן בשבילו.

ויש שרצו להביא ראיה שאסור לאחרים לחלל שבת כשהחולה יכול בעצמו: מהא דאיתא ברמ"א סימן שכ"ח סעי' י"ב דבפקוח נפש באפשר ע"י עכו"ם בלי איחור כלל יעשה על ידו ולא ע"י ישראל, א"כ ה"ה הכא כשאפשר ע"י החולה בעצמו אסור לחלל ע"י אחרים.

ובשו"ת נשמת חיים סימן י"ח ס"ק ג' **דחה ראיה** זו: דשאני התם דיש לעשות באופן שלא יהא שום חילול שבת כלל, דמה שהגוי עושה מלאכה בשביל ישראל הגם שאסור לעשות כן אבל אינו נקרא חלול שבת גמור, אבל אם אי אפשר בלא חילול שבת ע"י ישראל אין שום חילוק כלל איזה ישראל יחלל שבת אם החולה בעצמו או אחרים בשבילו, ולא שייך כלל בזה הא דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבריך, דאין כאן חטא כלל, ואדרבה זכות גדול הוא וכדאי שיזכו בו גדולי ישראל וחסידיהם.

וכן כתב בהגהות מהרש"ם הנדפס בספר ארוחת חיים ספינקא סימן שכ"ח אות ט"ז בשם תשובות הרדב"ז ח"ד סי' ס"ו וס"י ק"ל דגם באפשר שיעבור החולה בעצמו מותר לאחרים לחלל עבורו כיון דכל אדם חייב להצילו, ולא מחלק בין יכול החולה לעשותן ע"י הדחק דוקא ובין יכול לעשותן שלא ע"י הדחק, אלא בכל ענין מותר לאחרים לחלל שבת עבורו.

וכן משמע להדיא במאירי שמותר לאחרים לחלל שבת לחולה אף באופן שהחולה יכול בעצמו: דהנה איתא בגמ' יומא ס"ו ע"מ ב' שאלו את ר"א כו' מהו להציל את הכבשה כו' מהו להציל את הרועה מן הארי וכו' **וכתב שם המאירי** שם ד"ה כל וז"ל

קול המעדנים

שבת התאחדות לחסידי זוויעל
בראשות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א מושב טפחות בצפון

שבע ברכות המרכזי לנכד כ"ק מרן האדמו"ר מנדבורנה - קוסוב ויוניץ
בית המדרש הגדול בבני ברק

שבע ברכות למשב"ק כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א הרב החסיד לייבל פניצ'בסקי שליט"א
בהשתתפות כל עסקני חסידי גור שהתקיימה בביק ברקן מושב חולדה

שבע ברכות לנכד הגאון רבי עמרם גרינוואלד שליט"א
ראש כולל מבצר התורה עמרם חסידא בהשתתפות מאות אברכי הכוללים והרבנים באולמי בית רוזן דחסידי בעלזא

כולל להוראה קרית צאנו נתניה
הכנסת ספר תורה ושבע ברכות להרב מרדכי שפירא היכל הכוללים קרית צאנו

ישיבת צאנו אלעד
בענין איך אפשר להרגיש מתקת התורה

כל פסידא שבממון אין מחללין עליה את השבת כו' אבל כל שיש בה סכנת נפשות מחללין אפילו יש בה דבר הנראה שלא יהיו אחרים צריכים לכך אלא שהמסתכן בעצמו יכול להשתדל בהצלתו בלי עזר אחרים, וזה ששאלו לר"א מהו להציל כבשה כו' וכששאלוהו על הרועה אמר להם לא שאלתוני אלא על הכבשה, כלומר שעל הרועה אינו כדאי לשאול שהתירה ברור עכ"ל, מבואר שאף שהרועה יכול להציל את עצמו בלי עזר אחרים אינו כדאי אפילו לשאול אם רשאים אחרים להצילו, שהתירו ברור.

וכן משמע בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן פ"ב שהשואל הקשה על הרשב"א, שתירץ קושיית הראשונים למה נשחוט לחולה בשבת ולא נאכילהו נבילה, ותירץ הרשב"א משום דנבלה עובר על כל כזית וכזית, והקשה השואל הרי הרשב"א שבת ד' סובר דאין אומרים לאדם חטא אפילו איסורא זוטא כדי שיזכה חבריך זכות גדול וא"כ אמאי נחלל שבת בסקילה שלא יאכל הוא כמה זיתים נבלה, ותירץ החתם סופר אם היה כאן עבירה זוטא או רבא היה מקום לקושייתו, אבל הכא אין עבירה, אדרבה מצות עשה לחלל שבת או לעבור איסורים להחיות נפש ואין חילוק אם החולה מפקח על עצמו או אחר בעבורו כל המפקח מקיים מ"ע, ודוחה שבת כמו המל בשבת אין חילוק אי האב מל או אחר כל הזרזי מקיים מ"ע, ולא שייך חטא בשביל שיזכה חבריך רק כגון לשחרר עבדו שיקיים העבד פריה ורביה וכדומה שזה עובר עבירה בשביל זה, אבל הכא אינו עושה בשביל זה אלא בשביל עצמו שמוטל עליו לפקח על עסקי נפשו, ולא נחתו הקדמונים לקושיא זו שנאכילהו נבילות ולא נשחוט מפני שאנחנו השוחטים אלא אפילו היה הוא בעצמו השוחט נמי הוה קשיא להו כיון דדחיה היא שבת אצל פקוח נפש, הרי דגם החתם סופר נקט בפשיטות שהמחלל שבת עבור חולה לא נקרא שמחלל שבת עבור זה, אלא עושה זה עבור עצמו באשר חיוב מוטל עליו לפקח על עסקי נפשו, ושדומה זה לחיוב מילה בשבת אשר כל הזרזי בה מקיים מצות עשה, ובמילה בשבת הרי ברור הדבר דגם כשהאב יכול למול בעצמו ואינו רוצה דג"כ מוטל החיוב על כל מי מישראל שיכול למול שימול אותו בשבת, א"כ ה"ה גם לענין לפקח על עסקי נפשו שאחרים יכולים לחלל עליו את השבת אף כשיכול בעצמו.

האם אבן מהר סיני מותר לטלטלה בשבת?

הנה בחשוקי חמד שבת קכה ע"ב נשאל האם אבן מ"הר סיני" האם היא מוקצה בשבת.

ומביא בשם ספר ערבי נחל פרשת שמות שכתב ונודע שצורת סנה נראה בכל אבני ההר ההוא, והועד עליו דבר פלא, שאבן מהר סיני יש בו צורת סנה, ואם ישבר האבן לשנים יש בכל אחד צורת סנה קטן מבראשונה, ואם ישבר לרובה יש בכל חלק צורת סנה קטן מאד כפי גודל חלק האבן, אבל סנה שלם נמצא בו.

וזה לשון הנרבוני פירוש על מורה נבוכים מאחד הראשונים סוף פרק טו וז"ל דע כי הר סיני העידו עליו שהאבנים הנמצאים בו יצוייר עליהם הסנה, ולכך נקרא ההר ההוא סיני על שם הסנה, כמו שנגלה ה' למשה מתוך הסנה, ואחד מנכבדי ברצלונה מבני חסדאי הביא עמו מהאבנים ההם, והראה לי אחד מתלמידי בני משפחתו, וראיתי בו הסנה מצוייר בתכלית הציוור ציוור אלקי בגוון מתחלף לגוון האבן, ושברתי האבן לחצאין ונמצא הסנה מצוייר בשטח כל חלק, וכן חלקתי כל חלק לחצאין ונמצא הסנה מצוייר בשטח כל חלק בפנימיותו, וכן פעמים רבות עד תום החלקים כדמות הבטנים, ועדיין הסנה בהם ונפלאתי מזה ושמתחי עליו כי הוא דרך להבין כוונת הרב, והובא בספר מגדל עוז להגאון יעקב עמדין זצ"ל דף קכ ע"ב בית מדות עלית הטבע.

ומסיק: איתא בשו"ע סימן ש"ח סכ"ב דאבן שיחדה לעולם להשתמש בה דבר המותר בשבת, אין היא מוקצה, וא"כ אבן כזו ששמעה על הר סיני את דברות ה' אולי אינה מוקצה, משום שהיא מזומנת ומיוחדת לראות בה נפלאות ה', ואבן זו היא מיוחדת לעולם כדי להראות לכל באי עולם את נפלאות השי"ת ע"י תמונות מרהיבות עין, ואדם מן השורה לא ישתמש בה לדברים אחרים.

או רק בכתיבה היא יד שמאל שינוי?

יש לחקור האם בכל הל"ט מלאכות יד שמאל היא שינוי כמו בכתיבה דמבואר משנה שבת ק"ג ע"א דפטור או דילמא דווקא בכתיבה היא יד שמאל שינוי דצריך דיוק יתירה אבל שאר מלאכות דרכן לעשותן אף ביד שמאל ולא היא שינוי.

הנה איתא במשנה שבת צ"ב המוציא בשבת בין בשמאלו ובין בימינו חייב שכן היה משא בני קהת, חזינן דהוצאה ביד שמאל היא דרך הוצאה, וחייב על זה, א"כ ה"ה בשאר ל"ט מלאכות.

אבל יש לדחות דמדצריך לימוד מיוחד דשמאל היא דרך הוצאה, ש"מ דאי לאו קרא לא היא חייב בהוצאה ביד שמאל, א"כ כל הל"ט מלאכות דליכא קרא דשמאל היא נמי דרך המלאכה יהא פטור כשעושהו ביד שמאל.

אבל בריטב"א שם כתב דהא דצריך לימוד ממשא בני קהת לא קאי אלא על הוצאה בכתף, אבל הוצאה ביד שמאל אינה צריך קרא דחייב, דאורחיה בהכי, א"כ ה"ה שאר מלאכות.

וכן כתב בחיי אדם כלל ט' ס"ק ב' וכן במשנה ברורה סימן ש"מ ס"ק נ"ב דבכל מלאכות חייב ביד שמאל.

ומביא ראיה: מהא דאיתא בתוספתא פרק ה' הלכה י"א התולש בשמאלו חייב, וכן כתב בתפארת ישראל בכלכלת השבת סימן ב' דדוקא בכתיבה דהוא מלאכה דקה, היא שמאל שינוי, דאל"כ אם הדליק נר ביד שמאל היא פטור.

ובחדושי הר"ן שבת ק"ג ע"א הקשה מאי שנא הוצאה דחייב ביד שמאל, ומאי שנא כתיבה דפטור ביד שמאל, ותירץ דהוצאה מילתא שכיחא היא שמאל כמו לימין, אבל כתיבה שהוא מלאכה דקה לאו אורח ארעא לכתוב בשמאל, חזינן מזה דכל מלאכה שהוא מלאכה דקה אינו חייב בשמאלו אבל שאר מלאכות חייב, ואע"פ שהר"ן גופיה כתב שבת ק"ל ע"א דמילה בשבת ביד שמאל היא שינוי, יש לתרץ דמילה הוי מלאכה דקה ואין דרכה לעשות בשמאל לכן הוי שנוי, עיין שו"ת עמודי אש סימן ה' ס"ק ל"ב, שו"ת מהרש"ג ח"ד סימן ק"ג, ולגבי שחיטה אם שמאל היא שינוי עיין רע"א חולין ט"ו ע"ב ד"ה כגון, ועיין מהר"א הורב"ץ פסחים ס"ו ע"א.

והנה האליה רבה אור"ח סימן ש"מ ס"ק י"א כתב הכותב בשמאלו פטור, ונראה דה"ה למוחק.

ובשו"ת אבני נזר אור"ח סימן ר"ט ס"ק ט' כתב המוחק בשמאלו נראה לי דחייב, כמו המוציא בשמאלו, ולא הצרכתי לכתוב דבר זה אלא מפני שראיתי לאליה רבה שכתב שהמוחק בשמאלו פטור, והדבר תימה דבמחיקה לא היא שמאל שינוי.

ובשו"ת זקן אהרון ח"א סימן ט"ו רצה ליישב את האליה רבה דאפשר דמחיקה היא נמי מלאכת אמנות שצריך להקפיד שלא למוחק אותיות אחרות.

ועיין בחמדת ישראל ח"א ס"ט ע"ב שנסתפק במחיקה אם חייב בשמאל, ובעדת תורה אור"ח סימן ש"מ, צפנת פענח השמטות כלאים פ"א.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן
משיב כהלכה שינוי וידעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

א] חידה. איזה קטן מחשבתו הועילה הרבה.
ב] חידה. מה המקור מהפרשה לשביתת כלים שמותרת?
ג] חידה. מה המקור מהפרשה שצריך להקפיד גם בחלוקות וגם בהתאספויות להפריד בין האנשים לנשים.
ד] חידה. על איזה דבר מנדבת בני"י כעס משה, וה' פייס דעתו.

בהלכות שבת

ה] מלאכת בורר, חידוד. הרב פרידמן מוסר שיעור בבית הכנסת בכל שבת אחרי הקידושא רבה שעור בפרקי אבות על פי המהר"ל. בליל שבת פרשת 'תצווה', לפני שהלך לישון, ניגש הרב פרידמן אל ארון הספרים בביתו והוציא מהמדף בו היו מונחים ספרי המהר"ל (עומדים אחד ליד השני) את הספר 'דרך החיים' שהוא הספר העוסק בפרקי אבות, והניח אותו על השולחן, על מנת לקחתו למחרת בבוקר לבית הכנסת. בשבוע שלאחריו פרשת 'כי תשא' עשה הרב פרידמן בדיוק אותו דבר, אלא שהפעם היה עליו לעיין בספר לפני שהניח אותו על השולחן. מדוע? (בשני מקרים הספרים היו באותו מקום, באותו מצב).

ו] בישול אחר בישול בלח, חידוד. הגב' גרין והגב' באום הורידו מהפלטה של שבת, בליל שבת, כל אחד בביתה, סיר מרק מבושל כל צורכו, מתוך כוונה להחזירו לפלטה. כשרצו להחזירו לפלטה היה המרק חם פחות מיד סולדת. לגב' גרין מותר להחזיר את סיר המרק לפלטה ולגב' באום אסור. הכיצד? (אחת מרק המבושל כל צורכו, שתיהן עמדו בכל כללי החזרה המפורטים בסימן ר"ג סעיף ב', שני הסירים היו באותה מידת חום בעת שרצו להחזירם, הגב' גרין והגב' באום נוהגות כשית הרמ"א, בסימן ש"ח בסעיף ט"ו).

ז] שאלה הנאה ממעשה גוי בשבת. הגב' קירוזן נכנסה בשבת בצהרים לבקר את שכנתה, אשר לה מטפלת שהיא עובדת זרה. לצורך הגדלת פרנסתה סורגת העובדת סריגים ומוכרת אותם. העובדת הראתה לגב' קירוזן סריג שהיא התחילה לסרוג ביום שישי וגמרה לסרוג אותו בשבת בצהרים. הגב' קירוזן לקחה את הסריג לבשה אותו ואמר לעובדת שבמוצאי שבת היא תיכנס כדי לשלם לה. האם מותר לגב' קירוזן ללבוש את הסריג בשבת? האם מותר לגב' קירוזן לאכול פירות שקטפה העובדת הזרה לצורך עצמה, בשבת, מעץ שהוא הפקר הנמצא ברחוב בו הם גרים?

ח] שאלה - הננה מתוספת שבת לחול. הגב' דויטש אמרה לרב דויטש באמצע סעודה שלישית בשבת שהיא הולכת להציע את מיטות הילדים כדי שילכו לישון מוקדם. האם מותר לה לעשות זאת, בהנחה שזה היה אחרי צאת הכוכבים, בזמן של תוספת שבת במוצאי שבת, והיא עדיין הוציאה את השבת ולא אמרה 'המבדיל בין קודש לחול'?

עניני הדף היומי

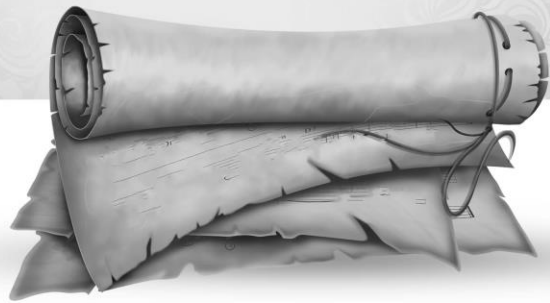
ט] לגבי ת"ת לגוי האם יש חילוק בין תורה שבתת לתורה דבע"פ?
י] האם מסוגיות אלו יש לימוד מי יכול ללמוד תורת הקבלה?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לחצויות ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כי כך זה ייכנס בעזרה"ל לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. -שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אד"ב

מכתבים למערכת

מדוע חייבים לתת מחצית השקל בפעם אחת ולא בתשלומים מאי שנה מפדיון הבן שאפשר לתת בתשלומים

מה שהבאתם בשם אחרונים על מה שכתב הרמב"ם הלכות שקלים פרק א' הלכה א' שמצות עשה מן התורה ליתן כל איש משראל מחצית השקל בכל שנה ושנה, ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת, דיש להקשות מאי שנה מפדיון הבן דמחויב לתת חמש סלעים, ומבואר בגמ' בכמהות כ"א דאפילו בזה אחר זה יצא, ומדוע במחצית השקל צריך לתת בפעם אחת, ותרצתם.

הרה"ג ישראל נח גוטמן שליט"א ירושלים בעמ"ס משקה ישראל למנה נראה לי לבאר בדרך פשוט הרי מחצית השקל הוא זכר למחצית השקל הראשון ומטרתו הייתה לספור את מנין בני ישראל ופשוט שלא היו אפשר לשלם בתשלומים הרי לא ידעו אז את מספר המדיק של כלל ישראל, וביתר עמוק, הרי כל הענין לספור חצי שקלים ולא בני אדם משום שלא ישלום בהם עין הרע, ובגמ' תענית ח' לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוני, ובאם משלמים בתשלומים אז צריכים שוב לספור את התשלומים ואין הברכה מצויה בו ולכן פסק הרמב"ם שאינו נותנו בפעמים רבות אלא בפעם אחת.

הרה"ג עזריאל ברוך בן הדס אהרנובויץ שליט"א קרית חסידיים בית שמש נראה ליישב ע"פ מה שהקשה בשו"ת הרשב"א ח"א סימן י"ח דמדוע מברכים על פדיון הבן ואין מברכים על שאר נתינות המחצית השקל ומתנות כהונה וביתא הרשב"א דבמתנת כהונה ומחצית השקל הרי נותן מה שמגיע לו ולכן אין ברכה כיון דאין לו כלום לבעלים בזה וזלת החיוב ליתן, אבל בהפרשת תרומ' ופדה"ב מברכין על ההפרשה והפדיון אי"כ יש בפדה"ב מלבד פריעת חוב גם פדיון ולכן בתשלומין יצא, אבל מהצויה"ש הוא פריעת חוב בלבד הקפידה התורה לסלק חובו בבת אחת, וכדעת רבי יוחנן בירושלמי ריש תענית דאין אדם מחלק חובו ומירושלמי זה ב"י הצפנת פענח דהי מקור לרמב"ם דאין תשלום חוב לחצאין, עוד יתיישב ע"פ מה שהובא במשנה ברורה מהורות דרשו א"ח סימן תרי"ד במי שלא הספיק או שחכ ליתן מחצה קודם פורים דעת הגרי"א ז"ל בהליכות והנהגות פורים שיתכן שכדאי שיתן אפי' לאחר משנה שקלים פ"א מ"ג, ודעת הגר"ח"ק שליט"א בשיטתו שירא פ"ה עה"ה פ"ה סימן שדכאי שיתן אפי' לאחר חודש אדר כדי לקיים המנהג של זכר למחצית השקל, והנראה דאם עבר שנה ולא נתן מחצה"ש והגיע חודש אדר לו תשלומין דכיון שהגיע שנה חדשה של נתינת זכר למחצה"ש הרי משנה העברה נראה כעבר זמנו בטל מצוותו, ואי"כ אפשר דלכך ס"ל הרמב"ם עכ"פ לכתחילה שיתן מחצית השקל בבתאחת, שאם יתן בתשלומין ויפשע וישכח תשלומין הבאים הרי לא קיים המצוה בזה השנה, משא"כ פדיון הבן שהוא פעם בחיים וכל שהשלים את החמש סלעים לכתן הרי פדה את בנו וקיים מצוות פדה"ב ואפי' נעשה פ"ח י"ג חייב בלדות עצמו באופנים מסויימים ואכמ"ל, שוב מצאתי בשו"ת חקרי לב א"ח סי' קפ"א שאכן נוטה לומר שלא יוכל בשנה הבאה לתת מחצה"ש תשלומין, אולם בספר היכל הוראה להג"מ ר' משה בראסודורפר שליט"א ח"ה הוראה ע' כתב להדיא שאפשר בתשלומין גם באדר אחאמ"כ, עוד יש לתרץ כיון דמחצה"ש לאמר בו העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ואלו יתן בתשלומים מיחזי כממעט, ועוד יש לומר כיון דהוא לכפר על הגנפ' לא יתכן הכפרה בנותן לתשלומין והרי הקב"ה הראה מטבע של אש שכוה יראו ויתנו והרי היה בבת-אחת.

הרה"ג רבי מתייהו ישראל הרוויטץ שליט"א לייקוד מתבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות נראה להעיר, ובספר משחת שמן המלא, הטעם שצריכין ליתן למחצית השקל בפעם אחת הוא שמתנאי המצוה היא נדיבות וחפץ בלבד, וכאשר האדם מביא לסירוגין מעט היום ומעט למחר הרי זה מורה שאינו נותן זאת בחשק ורוצן מפנימיות לבו וכל נדיבותו היא רק בכפייה ובהכרח, כי אילו היה מתנדב בנפש הפיצה היה ממנה תיכף ומיד להרים את התרומה בשלימותה ולא היה מתממהה לרגע.

הרה"ג משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים יש לציין את דברי האדר"ת בספרו חשבונות של מצוה (מצוה קה) שכתב שהוא כהך דאיתא בגמ' ב"ק פ"א כופר אחד אמר רחמנא כו', וע"ש ע"א ע"ב חמשה בקר ולא חמשה חצאי, וה"נ 'מחצית השקל' אמרה תורה ולא מחצית מחציתו. וכ"כ בספר אבני חפץ.

מדוע עשיר שיש לו הרבה כסף ציוה התורה שלא יתן יותר הרי יש לו הרבה

מה שהקשתם בשם הראשונים על מה שכתוב בתורה ונתנו איש כופר נפשו וכו' העשיר לא ירבה והדל לא ימעט וכו' דיש להקשות מדוע עשיר שיש לו הרבה כסף ציוה התורה שלא יתן יותר, הרי יש לו הרבה, ותרצתם בחמשה אופנים.

הרה"ג רבי יצחק מאיר נימאן שליט"א ירושלים ר"מ בישיבת נצח ישראל בית שמש נראה לתרץ, כיון דמתיב ולא יהיה נגף הפשת בזה שלא יהיה מחלוקת בין ישראל, ואם היה צריך ליתן לפי העתירות והתקוים ובא לידי הגרשת יד והיה טענות אני יותר מן מגיע לי יותר, לכן כדי למנוע ממחלוקת זו, ציוה שכולם יתנו שוה.

הרה"ג דוד זוסמן שליט"א כולל בעלזא ירושלים נראה לתרץ, כיון דיש איסור בל תוסיף, לכן אסור להוסיף לעשיר.

האם הבנה בלימוד תלוי ביגיעה או בזכרון

מה שהבאתם מהגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א הדבנה תלוי ביגיעה ולא זכרון עפ"י דברי הגמ' במגילה.

הרה"ג יצחק ליב בורד שליט"א מ"ס שיעון מהלכה ירושלים נראה להעיר מדברי הגמ' מ"ס ת"א במעשה דאבימי שחך תלמודו וביקש להודיע לרב חסדא תלמידו שמתכוון לבוא אליו, ומקשה הגמ' למה לא שלח לרב חסדא הודעה ובקשה שיבוא הוא אליו שהרי רב חסדא תלמידו היה ומתריצת הגמ' "סבר הכי מסתייעמ מילתא טפי" ומשום דהוא משום זכרון שהרי לא זכר, וברש"י שם כתב משום יעתי ומצאתי, עכ"פ זכרון הלימוד תלוי ביגיעה, וצ"ע, ולעצם הקושיא יש לציין מדברי הגמ' תענית ח' א' ריש לקיש אמר אם ראתי תלמיד שלימודו קשה עליו כבולו בשביל משנתו שאינה סדורה לו, וברש"י שקשה הוא לו מרוב קושיות שבביל משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר וכו'.

מדוע יש איסור לתת לילדים לקרוא לאור הנר בשבת

הרי זה אסור רק מדרבנן ומותר לספות אסור דרבנן לקטן בידים

מה שהבאתם למה על הרשב"א יבמות ק"ד דסבירא ליה דמותר לדפתו לטפתי בידים לקטן אסור דרבנן, מקושת הגמ' שבת י"ג בהא דתנן אין קורין לאור הנר מהא דתנא דתינוקות של בית רבן היו קורין לאור הנר ע"ש דמאי קושיא הלא לקרות לאור הנר אינו אסור אלא מדרבנן.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"צ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה דישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוואר, קנין תורה ספנות ירושלים (כדור) נראה לתרץ, דלא קשה דלקרוא לאור הנר, בשעה שלומר יש כמעט ודאי שיטה הנר, וכהא גוונא שפיר גזרו אפילו באיסור דרבנן, ועיין כהא גוונא בתוס' ישנים בגמ' שבת על גליון הש"ס כ"א ע"מ א' דהחשש שמא יטה בפסולי שמינים הוא ודאי יטה ולא שמא הכי נמי בנידון ידיו.

הגאון משה יצחק פארהאנד שליט"א

רב וראש כוללים אהל משה ודברי משה ובית המדרש בית הלל נראה להעיר, כיון דמבואר ברש"א שם דלא שרי אלא כשהוא לצורך התינוק, מה שתינוקות של בית רבן מסדרין הפרשיות לפני רבן לא נחשב לצורכן כיון שאינן צורך גופן ואדרבה התינוקות מתרחקין מן הקריאה וכמ"ש הירושלמי שהביא כת"ה שליט"א וע"כ א"א ההחשבו כצורך הקטן, ושוב ראיתי שכ"כ בפרי יצחק ח"ב סי' י"ג, מיהו בלא"ה י"ל שאינו תינוקות של בית רבן שקורין בקביעות בכל שבת וברבים אצל רבן ובכה"ג לא מצונו להתייר להן אסור דרבנן, ובמה"י ניחא הפרי מגדים אורח חיים כ"א בא"א סק"ב וליה ומשנת קט"ב שם שר"ל דליא אסור ספינן כלל בגזירות דרבנן כגון הא דשמא ישלף ויעברנו ד"א ברה"ד כיון דהקטן עושה האיסור גופא מדעת עצמו ע"ש, דלכאורה קשה מגמ' ה"ל דמשמע שדיק בקטן גזירת שמא יטה הנר, ולפי המבואר ניחא כיון דמיריית בתינוקות רבים ובקביעות.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א

לונדון נראה להעיר, שבשבת שאני שהרי חוץ מלא תעשה יש גם מצות עשה של ביום השביעי תשב, כמו שמבואר בספר המצות מצוה קנ"ד, ובמצות עשה לא אמרינן שמוותר לספות לקטן בידים, וכן מבואר בגמ' יוסף יבמות דף ק"ד שמתביא שיטת הרשב"א ה"ל, והקשה עליו שאין אמרינן שאין ב"ד מצווין להפרישו אפילו במופלא סמוך לאיש, הרי אביו מחויב להזכיר בפרישה קודמה, והוא תירץ דלא אמרו מחנכין אלא למצות עשה אבל למצות לא תעשה לא כמו שאמרו קטן היודע להתעטף אביו קונה לו טלית וכן היודע לשמור תפילין, ע"ש. ולפ"ז אפילו קטן אסור לקרות בשבת לאור הנר מטעם חינוך, כיון שבשבת יש גם מצות עשה.

האם בשבת יש ענין לישון יותר מימות החול כדי לקיים מצות עונג שבת

מה שהבאתם מחלוקת הראשונים האם בשבת צריך לישון יותר מימות השבוע.

הרה"ג חיים מרדכי עקשטיין שליט"א

בני ברק הבה"ח פנחס זעליג לייפער נ"ו מבתי ישיבת מיר בן הרה"צ שלמה זלמן שליט"א נראה להעיר, דהנה בשער הכוונות סעודות שהיה כתב והשיגה בימי החול טובה אל הרשעים ורעה אל הצדיקים וכו' אבל השיגה בשבת היא טובה אל הצדיקים וכו' ולכן נכון הדבר לישון ביום השבת לאחר האכילה, וכך היה נוהג מורי האר"ז לישון ביום השבת אחר האכילה ב' שעות כי זה מכלל עונג שבת, ובמחזיק ברכה סימן רצ"ג לאחר שהביא מנהג האר"ז כתב רובים מקיימים מנהג רבינו האר"ז בזה ומה טוב אשאר הנהגותיו יקיימו, ובאליה רבה סימן רצ"ג כתב ובלבד שלא ירבה בו יותר מדי כדי שלא יביאנו לבטל התורה, ומה שאמרו חז"ל שנת"ח יתענגו אין הפירוש שיבלו כל היום להתענגים רק ימשכו יותר בתענוג משאר הימים, רואים מכאן שאפשר לישון קצת ומיד אח"כ ילך ללמוד.

הרה"ג אהרן שושיצקי שליט"א

בני ברק נראה לציין שאפשר לקיים שניהם ראה בספר סדר היום שכתב אחר סעודת שבת ישב ללמוד כדי ללכת מחיל אל חיל כי האכילה בשבת מצות עשה ואם אחר שהתחיל בלימוד חטפתו שינה וצער לו אם לא יישן טוב לו להטות עצמו כדי לישן לוח ראשו ואבריו והוא מכלל עונג שבת אבל לא ירבה בשינה כדי שינח מקום לעסוק בתורה כי לא נתנה שבת כ"א לעסוק בה בתורה.

אדם שמפחד שישלח מה שלמדו האם עדיף שלא ילמד דכל השוכח דבר ממשנתו מתחייב בנפשו

מה שכתבתם בשם השולחן ערוך הרב הלכות תלמוד תורה פרק ב' שמי ששכחן גדול שלא ילמוד הרבה ואף שנמצא שלא יוכל ללמוד ולדיעוד כל ימיו רק כדי מה שיוכל לחזור בחדש אחד לא יחוש, כי לא עליו המלאכה לגמור וכן היו מצויים בימייהם תלמידים שלא היו בקיאים ויודעים בעל פה רק מסכת אחת ויש מהן שתי מסכתות.

הרה"ג דוד ברנשטיין שליט"א

מדינת עילית נראה להעיר, ובספר כתר ראש אות ט"ו כתב דאיסור זה היה רק בדורות הראשונים, אבל בדורות אחרונים שכבר נכתבו המשניות והתלמוד המשכח אינו עובר, ועיין בחידושי מרן ר"ז הלוי עה"ת פרשת ואתחנן.

האם ילדים כיון שאין להם שמחה מלימוד התורה מותר להתייר להם כמה אסורים

מה שכתבתם לגבי ילדים ששמחים כאשר נכבה להם הנר, שלא יצטרכו ללמוד, ולכן מותר להם לקרות לאור הנר ולא חיישינן שמא טיה.

הרה"ג יצחק צבי ליבוויץ שליט"א

מושב תפרח נראה לציין שדברים דומים כתב ה"ט"ז תקפ"ד קפ"א דלפיכך אין האיסור של תינוקות של בין רבן ללמוד בט"ב, משום שמחה. אלא משום המלמד, וכתב בה"ל שם, דלפי דברי ה"ט"ז אם לומדים בעצמם מותר, אא"כ הוא גדול קצת שיש לו כבר הנאה מלימודו.

גליון זה נודע ע"י ידידינו
הרה"ג יוסף שלמה ועטנשטיין שליט"א בני ברק
לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט
וברכת מזל טוב לאביו
ידידינו הגאון מרדכי דוד ועטנשטיין שליט"א רב בית המדרש בית צבי דחסידי בעלזא
ולחמיו ידידינו הרה"ג יצחק גרינוולד שליט"א בני ברק
יהא רעוא שבכות זכיר רבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודע ע"י ידידינו
הרב חיים שפיירא שליט"א קרית צאנז נתניה
י"ד ארגון העולמי רפאנו
לרגל שמחת הולדת נכדו
בן לבנו ידידינו הרב יצחק ישראל שליט"א בית שמש
וברכת מזל טוב לאביו
הגאון אריה לייב שפיירא שליט"א ר"מ בבניה"מ המרכזי קרית צאנז נתניה
יהא רעוא שבכות זכיר רבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

0527643021@gmail.com